COĞRAFYA Sınıf-12

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU ÜLKELERİN KONUMUNUN BÖLGESEL VE KÜRESEL ETKİLERİ

Coğrafi konum kavramı, bir ülkenin dünyanın neresinde olduğunu ifade etmek için kullanılır. Konumu ifade etmede iki yöntem vardır. Biri, koordinat sistemine göre ülkenin nerede yer aldığının ifade edildiği mutlak konumdur. Diğeri ise göreceli konumdur. Göreceli konum, ülkenin yeryüzü şekilleri; iklimi; doğal kaynak potansiyeli; denizler, okyanuslar ve kıtalara olan uzaklığı gibi özelliklerini ifade eder. Ülkelerin küresel ve bölgesel etkilere sahip olması konumsal özelliklerine bağlı olarak gelişme gösterir. Doğal kaynak bakımından zengin, deniz ve okyanuslara kıyısı olan, iklim özellikleri ve yer şekilleri bakımından çeşitlilik gösteren ülkeler ekonomik açıdan gelişmekte ve çevresini etkilemektedir.

ABD'NİN KONUMUNUN BÖLGESEL VE KÜRESEL ETKİLERİ

ABD (Amerika Birleşik Devletleri) Kuzey Amerika Kıtası'nın orta kesiminde bulunan ve Atlas Okyanusu, Büyük Okyanus ve Meksika Körfezi'ne kıyısı olan bir ülkedir. Ülke kuzeyde Kanada, güneyde Meksika ile komşudur. Yeryüzü şekilleri ve iklim bakımından çeşitlilik gösteren ve verimli tarım arazilerine sahip olan ABD yer altı kaynakları bakımından zengindir. Ülkede önemli enerji kaynaklarından olan petrol, kömür ve doğal gaz rezervleri oldukça fazladır. Ülkedeki büyük göller ve geniş nehirler sayesinde ulaşım faaliyetleri kara içlerine kadar rahatlıkla sürdürülmektedir.

Görsel : ABD'nin konumu

1777'de bağımsızlığını kazanan ABD'nin sürekli göç alması nüfusunu artırmış ve doğal kaynakların daha kolay işlenmesini sağlamıştır. Zengin doğal kaynakların işlenmesi, ekonomik ve teknolojik gelişmelerle hız kazanmış ve üretim artmıştır. İç sularında ulaşımın rahatlıkla yapılabilmesi, Atlas ve Pasifik okyanusları ile Meksika Körfezi'ne olan kıyıları sayesinde ticari değeri olan ürünleri dış pazara kolaylıkla ulaştırılabilmiştir. ABD ekonomisi, dünya ekonomisini birebir etkileme gücüne sahiptir. ABD, konumunun elverişli olması ve bu avantajları doğru kullanması sayesinde küresel etkiye sahip bir ülkedir.

MISIR'IN COĞRAFİ KONUMUNUN BÖLGESEL VE KÜRESEL ETKİSİ

Afrika Kıtası'nda yer alan Mısır'ın kuzeyinde Akdeniz, doğusunda Kızıldeniz bulunur. Güneyde Sudan, batıda Libya, kuzeydoğuda ise İsrail ile sınırı vardır. Kuzey Afrika'nın en büyük nehri olan Nil, ülke topraklarını boydan boya katederek denize dökülür. Nil Nehri'nin denize döküldüğü yerde oluşturduğu verimli delta ovası ülkenin en önemli tarım alanıdır. Ülkenin Nil deltası dışında kalan bölümleri çöller ve kayalıklardan oluşan arazilerle kaplıdır. Ülkede sıcak ve kurak çöl iklimi hakimdir.

Görsel : Mısır'ın dünya üzerindeki konumu

Mısır'da Nil deltasının bulunması, iklim şartlarının elverişli olması tarımsal potansiyeli artırmış, uygarlığın gelişimini sağlamıştır. Mısır uygarlıklarının gelişiminde Akdeniz'e ve Hint Okyanusu'na açılan bir konumda olması etkili olmuştur. Orta Çağ boyunca ipek ve baharatların Avrupa'ya taşınmasında Hint Okyanusu ile Akdeniz limanları arasında en kısa yolun Mısır'dan geçmesi bölgeyi önemli bir merkez hâline getirmiştir. Ancak Coğrafi Keşifler ile Hindistan'a ulaşan farklı yolların bulunması, Akdeniz kıyısındaki Mısır liman kentlerinin değer kaybetmesine sebep olmuştur. Coğrafi Keşiflerden sonra konumsal önemini kaybeden Mısır, 1869'dan itibaren Süveyş Kanalı'nın ulaşıma açılmasıyla tekrar önem kazanmıştır. Süveyş Kanalı sayesinde Hint Okyanusu ile Atlas Okyanusu arasında yapılan deniz ticaret yolu büyük oranda kısalmış ve ülke stratejik konumunun sağladığı avantajlara yeniden kavuşmuştur. Ülkenin dünyanın önemli petrol rezerv bölgelerine yakın olması ve bu kaynakların dış pazara sunulmasında Süveyş Kanalı'nın yoğun olarak kullanılması Mısır'ı bölgesel ve küresel ölçekte önemli hâle getirmektedir.

Görsel : Süveyş Kanalı

SORULAR

SORU 1:

Dünyanın en fazla tarımsal üretim yapan ülkelerinden biri olan Hindistan'ın tarımsal özellikleri ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi doğru değildir?

A) Mevsim özelliklerine bağlı olarak yazın pirinç yetiştirilen alanlarda kışın buğday yetiştirilir.
B) Çok büyük bir nüfusu beslemesine rağmen dünyanın en fazla pirinç ithal eden ülkesidir.
C) Yüksek büyük baş hayvan sayısına rağmen dini inanışlar, hayvansal verimliliği düşürür.
D) Hindistan'da sıcaklık istekleri yüksek olan kauçuk ve kahve gibi ürünler yetiştirilir.
E) Şeker kamışı ve jüt üretiminde dünyanın önde gelen ülkelerindendir.

Cevap: B

SORU 2:

Ülkelerin konumları, bölgesinde ya da dünya ölçeğinde etki alanı oluşturmasında önemlidir. Bazı ülkeler konumlarının sağladığı avantajları iyi değerlendirmiş ve hem bölgesinde hem de dünya ölçeğinde etki alanını genişletmiştir.

Buna göre aşağıdaki ülkelerden hangisi konumunun kendisine sağladığı avantajları iyi kullanıp bölgesinde ve dünya ölçeğinde etki alanını daha da genişletmiştir?

A) İran B) Afganistan C) Brezilya
D) Sri Lanka E) Rusya

Cevap: E

SORU 3:

Jeopolitik bir ülkenin uluslararası alanda önemini belirlemektedir. Jeopolitikte etkili olan unsurlar, değişen ve değişmeyen unsurlar olmak üzere ikiye ayrılır.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi jeopolitiği etkileyen ve değişmeyen unsurlardandır?

A) Askerî değerler
B) Sosyokültürel değerler
C) Bilimsel ve teknolojik değerler
D) İklim özellikleri
E) Ekonomik değerler

Cevap: D